

MESTER CSABA
*Kispál és a Borz –
 Az egyetlen forradalmár*
 Master-Lab Comics
 Budapest, 2024

Késmárki Richárd

Álomszerűen kanyargó dalszövegek

Azt követően, hogy tavaly Vincze Ferenc *Képregénytörténetek* című könyvéről írtam kritikát, elkezdtem mélyebben érdeklődni a képregény médiuma iránt. Ezután felvillanyozó volt a megkeresés, hogy írjak egy hasonlót – ezúttal azonban nem egy elméleti-történeti megközelítésű könyvről, hanem egy képregényről. Így került a kezembe a Master-Lab Comics legújabb kiadványa.

A Master-Lab Comics tevékenységére jellemző, hogy nemcsak illusztrált történetekkel tisztelegnek a könnyűzene legendái előtt, hanem új narratív és vizuális univerzumokat is teremtenek képregényeikben. A kiadó által eddig megjelentetett tizenöt füzet között olyan adaptációkat találunk, amelyek a nemzetközi rock kiemelkedő alakjaira, illetve a magyar alternatív zenei kultúra szereplőire reflektálnak. Ilyenek például a Moby Dick együttesről szóló, *Indulj, kereszties vitéz!* című képregény, illetve a *Sketchbook – The Master-Lab Comics*, amely Mester Csaba grafikus korábbi és készülő munkáiból tartalmaz válogatást. Az *egyetlen forradalmár* című kiadvány esetében azonban nem csupán a zene adaptációja a cél, hanem egy olyan képi világ építése is, amelyben új értelmezési rétegeket kapnak a dalszövegek: a zenét vizuális narratívává alakítják, ugyanis Mester Csaba képsorai és a füzet végigolvasása így egyszerre kínálja a személyes élmény elmélyítését és a kulturális reflexió mélyebb megértését.

A Master-Lab Comics kiadványai jellemzően fekete-fehérben készülnek – a borítók kivételével –, ami azt a benyomást kelti, mintha az alkotók a japán manga vizuális világából merítenének ihletet. A kézzel rajzolt panelek, a dinamikus vonalvezetés, valamint a karakterek erőtel-

jes, mégis expresszív arckifejezése mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy az elkészült mű ne csak technikailag legyen kiváló, de érzelmileg is megindító legyen. A digitális grafikáktól terhelte, steril kortárs képregényekkel szemben üdítő ez a kézzel készített vizuális világ. A dinamikus stílus és a karikatúrisztikus, néha túlzó formák kitűnően szolgálgják az abszurd és sokszínű dalszövegek vizuális leképezését.

A kötet belső szerkezetében is megfigyelhető egy különleges logika. A képregény kerettörténete egy laza, szabad hasábelosztású képpel indít. A képregény oldalszámozása az első oldalon hármassal indul – mintha valamit eltitkolnának előlünk –, ez pedig arra utal, hogy a mű nem a lineáris időrend szerint építkezik, hanem az olvasó számára több szinten kínál élményt. A képregényrajzoló, akik stopposként jelennek meg, a saját munkájukkal kapcsolják össze a narratívát: beszállnak a Kispál turnébuszába, majd egy képzeletbeli moziban adnak át olyan képeket, amelyeken a zenekar is megjelenik. A zenészek pozitív reakciója megerősíti azt az elképzelést, hogy a képregény nem csupán illusztráció, hanem önálló, metaszinten értelmezhető műalkotásként működik.

A dalszövegek feldolgozása során Mester Csaba képei nem egyszerűen követik a szövegek megszületésének kronológiáját, hanem azokat tematikus és vizuális elemek szerint bontják ki. A *Zsákmányállatot* feldolgozó rész például egy vadászatjelenettel indul: az első képkockákon vizionáljuk a moziszékekben ülő zenészeket, miközben a dalszöveg részeként megjelenik az „és támad akkor olyan sötét, amiben az élők kezét többet nem találod” sor. Ezt a misztikus félelmet keltő képet szörnyfák tekeredése illusztrálja, majd a következő képkockák már fejcsével csapkodó favágók formájában jelenítik meg az „és ami elér, azt ütöd, vágod” részt. A képregény ezen szakaszában a szöveg nemcsak átad egy történetet, hanem érzelmi és vizuális intenzitásának köszönhetően nyers, erdei mitológiává alakítja a dalszöveg világát.

A *Forradalmár* című rész akciójelenettel indít, mely során egy punk alak kilöki egy taxi elé Lovasit – ez a drámai, bombasztikus mozdulat a társadalmi feszültségek, a radikális változás igényének allegóriájaként értelmeződik. A képregény itt nemcsak a házak falára rajzolt puskás motívumot jeleníti meg, hanem ugyancsak a falon olvashatjuk a „Master-Lab” feliratot is, ami egyértelműen humoros jegyként bukkan fel. Ezt tovább fokozza a „szeretem a nőket, de ők engem jobban” sorhoz kapcsolódó egész oldalas illusztráció, melyen Lovasit kergető nők láthatók, pólójukon Kispál és a Borz felirattal. Az utolsó oldalon pedig a frontember egy autón állva, zászlóval és puskával kiabálja a dal utolsó sorait, mintegy refrénként erősítve meg a vizuális narratív kontinuitást.

A *Hang és fény* részben a képregény ismét metanarratív irányt vesz, hiszen az első panelekben a zenekar tagjai egy tévé előtt alszanak – ezzel visszautalva a korábbi, mozis jelenetre –, majd feltűnik egy napszemüveges disznó, amit már előrevetített a kisbuszos szekvencia, amelyben a zenekar tagjai azt jegyzik meg, hogy „az a disznó mekkora fazon”. Azonban a „sok szép halott állat” sor konkrét képi megjelenítése helyett a képregény élő, dinamikus állatkaraktereket választ: a disznón kívül megjelenik egy francia bulldog és természetesen a borz is, ezúttal operatőr szerepben. Mintha egy tehetségkutatót látnánk, ahol az állatok szigorú pontozása visszhangzik a dalszöveg ironikus hangvételében. A záró képsorban a gitártörés egyfajta válaszként jelenik meg, a vizuális elemek is összhangban mozognak a dal üzenetével.

A *Húsrágó hídverő* adaptációja kiváló példája annak, hogyan képes a képregény a klasszikus történeteket kortárs, metálos esztétikával újraalkotni. Az első képkockák Dávid és Góliát-utalásként szolgálnak, ám itt a dalszövegben említett óriás egy megtermett metálos alak, akit Lovasi csúzlival próbál legyőzni – eltérve a bibliai példától. A történet folytatásában a frontember és társai megkötözve, egy tévéfejű bűvész trükkjeinek vannak kiszolgáltatva, majd az utolsó oldalakon, a „mert a karod csak egy holt ág, vágd el és szaladj” sor kapcsán úgy menekülnek, hogy lecsatolják a karjaikat. Ebben a részben a képregény a hatalom és az önfel számolás témáit ötvözi a metálos kultúra jellemző elemeivel.

A kötet egyik legkülönlegesebb eleme a *Színező*, amely a kiadvány feléhez érve, kétoldalas, kiszedhető színező formájában jelenik meg. A képregény stílusában rajzolt lapokon Lovasi és a borz figurái új értelmezési lehetőséget nyújtanak az olvasónak: azáltal, hogy a jelentést – akár ceruzával kiegészítve – a befogadó maga is képes alakítani, a mű lezárt helyett dinamikus, interaktív médiumként láttatja magát.

A *következő buszont* feldolgozó részben sem marad el a vizuális kísérletezés. A kezdő képkockán Lovasi egy disznóval a vállán jelenik meg – ez utóbbi humoros, karikatúraszerű figura a *Hang és fény*nél is hangsúlyosabb e helyt. A „bocsánat, de van velem egy állat” sor egyértelműen a malacra utal, amely szinte mindegyik panelen megjelenik. A történet különben egy buszos utazást dolgoz fel, mely során Lovasi a malaccal együtt átszel egy, a tévé előtt megjelenő helyszínt. Az utolsó hasábokon egy cameo erejéig ismét feltűnik a borz, majd a végső jelenetben a már jól ismert malacot láthatjuk szárnyalni Lovasi kíséretében, mindez a kötet vizuális kontinuitását erősíti.

A *Minden száj nyitva áll* című utolsó rész sötétebb, komorabb hangulatot sugall. A dalszövegben megjelenő bálna, valamint az újra fel-

tűnő malac – immár szmokingban, fotelben, pénzzel teli zacskók között, dohányozva – olyan képi elemek, amelyek egy letűnt korszak melankóliáját hirdetik. A fák közül, kötéllel a nyakukban kikukkantó emberek borongós képeit követően a feszültség oldódik, amikor Lovasi egy szekrényből előveszi az angyalszárnyát, és az egyre líraibbá alakuló vizuális világban újból megjelenik a bálna. Az utolsó két oldalon egy pécsi galamb segíti a szereplők repülését, majd Lovasi találkozása a halállal – egy fán ülve, almát majszol – zárja le a történetet. Ez az egyetlen rész, ahol a megszokott borz-cameo elmarad, azonban ez mintha tudatos lenne, hiszen a sztori ezen pontján már nincs szükség a megszokott, megnyugtató visszatérő elemekre.

Összességében *Az egyetlen forradalmár* nem csupán egy Kispál és a Borz iránti tiszteletadás, hanem komplex vizuális és narratív kísérlet is, amely újraértelmezi a zenekar dalszövegei által közvetített érzelmi, kulturális és társadalmi üzeneteket. A kötet felidézi a zenekar ikonikus képi világát, illetve sajátos mitológiát is épít köré. Az ismétlődő motívumok – a borz, a disznó, a tévé és a mozi – által így voltaképp újraértelmezi a kultikus dalokat. A képregény olyan narratívává rendezi a szövegek egyszerre abszurd, groteszk és humoros világát, amelyben a tradicionális történetmesélési mód helyét egy asszociatív, szinte álomszerű gondolatmenet veszi át.

A kötetben minden egyes részlet – az extrém formai megoldásoktól a metanarratív beszállásokig – arra hivatott, hogy az olvasót ne csupán tájékoztassa a zenekar dalainak világáról, hanem el is mélyítse az ezzel kapcsolatos gondolkodást. A vizuális stílus, a képek dinamikája, a karakterek túlzó arckifejezése és a progresszív narratív megoldások mind azt sugallják, hogy az alkotó igyekezett intellektuálisan és érzelmileg is párbeszédet kezdeményezni a befogadókkal. *Az egyetlen forradalmár* így – amint az fentebb már szóba került – nem egy zárt, végleges mű, hanem nyitott tér, amelyben a további értelmezések, újraolvasások és interaktív élmények lehetősége rejtőzik.

Végző soron ez a kötet nemcsak a Kispál és a Borz rajongóinak kínálja egyedi vizuális élményt, hanem azok számára is, akik kíváncsiak rá, hogyan lehet a popkultúra egyik meghatározó szövegét egy másik médiumon keresztül interpretálni. Mester Csaba oly módon ötvözi a dalszövegek világát és a képregény művészetét, hogy azok a vizuális és a narratív dimenziókban is új jelentésekkel gazdagodnak – olyan kulturális kísérletet alkotva meg így, amely a művészi kreativitás és a kritikai gondolkodás határán mozog. Ez a kettősség, az eredetiség és az újraértelmezés egyensúlya teszi igazán emlékezetessé a kötetet.